

ЭНГСИЭЛИИ

• Нам улууһун хаһыата • 1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ •

2000 с.
Ахсынньы
5
күнэ
оптуорунньук
№ 142 (8832)

2000 сылга — 2000 үтүө дьыаланы БИЭСТЭН ТҮӨРДЭ!

Хамаҕатта нэһилиэгэр «2000 үтүө дьыала» бизс дьыала быланнамыта. Онтон түүрдэ туолан биэр эрэ үлэ — кулууп ахылаатын уларытыы оҕоһуллубакка хаалбыт. Бу үлэ бүппэтэх сүүрүн төрүөтүнэн ахылаат уларытыгыгар элбэх үп-харчы наадата, ол суоҕа буолар. Ол да буоллар бу дьыала тохтоон хаалбат, салгыы ытыллар, быйыгыттан мас кэрдийтэ сараланыахтаах уонна эһиил ахылаат уларытыахтаах.

Иккис дьыала — нэһилиэк бүтэйин — оттуур сиргэ киирии күүрүөтүн тутуу быйыл сайын от үлэтигэр киириэх иннинэ түмүктэммит. 4,5 км усталаах күүрүөнү нэһилиэнньэ күүһүнэн (барыта 70-80 киһи кыттыбыт) тутуулар. Күүрүө тутуутугар 200 куб мас кэрдийлибит. Маһы бааһынай хаһаайыстыбалар субуотунньуктаан тийбиттэр.

Мугур Аартыгар үөһэ алааска тахсар суолу өрөмүөннээһин — үһүс үтүө дьыала буолар. Манна бааһынай хаһаайыстыбалар кумах кутан суолу астаран биэрбиттэр.

Төрдүс дьыала — нэһилиэк көстүүтүн тутсарар инниттэн сэри ветераннарыгар аналлаах пааматынньык плакаттар саҕардыллыбыттар. Плакаттар кырааскаланан чөллөрүгэр түһэриллибиттэр. Бу үлэҕэ орто оскуола коллектива кыттыны ылбыт.

Сайын ыһыах саҕана ипподрому саҕардан тутуу ытыллыбыт. Хамаҕатталаар 300-кэ м усталаах күүрүөтүн уонна трибунатын тутуулар. Онтон нисколкайдар суолун оҕорбуттар. Ипподром тутуута бэһис дьыаланан буолар.

Дьиз кэргэн экономикатын сайыннарыыга Хамаҕатта нэһилиэгэр барыта 1520 тыһ. солк көрүллүбүт, онтон бастагы траншка 690 тыһ. солк, иккискэ 710 тыһ. солк түгэтиллибит. Нэһилиэк үрдүнэн 110 дьиз кэргэн кредит ылбыт.

120 тыһ. солк алмааһы кырылыгыр сыах тэриллитигэр бериллибит.

В.РЫКУНОВА

нын курааннаан, ууну ыстарар станциялара алдыанан, үүнүү мөлтөх буолбут. Ол курдук «Агро-снабтан» атыылаһыллыбыт сизмэ хортуопшуйтан ытыстарын соттубуттар. 1 гектарга халпыыста олордубуттара эмиз курааннаабыт. Итини тэнэ моркуоптара, сүбүөкүлэлэрэ, оҕуруулар, помидордара күттүннээхтик үүммэтэхтэр. Онон хаһаайыстыба дохуота арыһах буолбут.

«Туймаада» ФАПК-ныкытта 2 сылга болдохтоон табаарынай кредиткэ дуоҕабар түһэрсэн 5 тыһы, 15 оҕо сибининьэни ылан итэллэр. Бэйэлэрин биэр тыһы

сибининьэлэринэн 6 ийэни төрөтөн, оҕолорун атыылаахтаахтар. 15 сибининьэ оҕотуттан үһэ өлөн, 13 хаалбыт. Дуоҕабар быһытынан «Туймаада» ФАПК 50 куул уотурбаны биэрбитэ буһпүт. Быйыл Ачинской куораттан аҕалыт сибининьэлэрэ кырлар, мөлтөхтөр, үгүстүк ыалдыаллар эбит.

— 2001 с. «Нам» учохун Д.Ф. Алексеевы кытта дуоҕабардан тутуу маһын кэрдэн, эрбэтэн туһаҕа таһаарар былааннаахпыт. Техниканаан, пилораманан УПХ хаачыйыахтаах. Базаны чөлүгэр түһэрэн, тутуу матырыяалын улууска, Дьокуускайга атыылаахпыт — дири Прокопий Прокопьевич.

«Туймаада» ФАПК-ны кытта салгыы үлэлээн сибининьэ оҕотун чэпчэки сыанага нэһилиэнньэ атыылыыр тирэх хаһаайыстыба буолар, хортуопшуйу — 3-5, халпыыстаны 1-2 гектарга, итини сэрэ моркуобу, сүбүөкүлэни, оҕурууну, помидору үүннэрэр былааннаахтары, ыһах ахсаанын 6 тиэрдиэхтэрин, 20 кууруссаны иттиэхтэрин эттэ.

Өр сылларга «Нам» совхозка тутууга үтүө суобастаахтык үлэлээн олох оскуолатыгар эриллибит П.П. Окоёмов ааспыт сайын дохуота төһө да арыһаһын иһин санаатын түһэртэ. Кэлэр өттүгэр айылҕа уларытыыларын болромторо ылан, туһааннаах тактиканы туттан үлэлиир — хамсыыр былааннаах.

— Урукку сылларга «Дьулуур» бааһынай хаһаайыстыбатын чилиэниэрэ ноцоото суох, бэйэбитин көрүнэн олорубуппут. Ааспыт сайын сөҥүү арыһах буолан оҕуруот аһа ситэ үүммэтэ. Билиги санаабытын түһэртэппит. Кэлэр өттүгэр ууну куттаран үлэлиир — хамныыр былааннаахпыт — Прокопий Прокопьевич инникигэ эрэлин сүтэрбэт.

В. СЫРОМЯТНИКОВ
Хаартыскара: П.П. Окоёмов

ПОПЕЧИТЕЛЬ — УМНУЛЛУБАТАХ УРУККУ

Соторутааһыта НСШ-1 попечительскэй сэбиэтин тэрийэр мунһах ытытылына. Сэбиэт чилиэннэринэн Саха Республукатын Государственной Мунһаһын (Ил Түмэн) депутата Гаврил Местников, СГУ проректора Ольга Мельничук, медицинститут ректора Пальмира Петрова, «Конкорд-2000» ХЭО генеральной директора Альберт Ильин, Дьокуускайдааһытыа хаһаайыстыбатын академиятын I проректора, академик, биологическай наука доктор Иннокентий Бочкарев, ДьНК Хотугу дойду физическай-техническай институтун лабораториятын сэбиэдиссэйэ, физико-математическай наука кандидата Алексей Колмогоров талыллыбыттар. Пальмира Петроваттан уратылар бу оскуоланы араас сылларга үөрээннэн бүтэрбиттэр.

Оскуола оҕолорун, учууталлары кытары көрсүһүүгэ Г. Местников, О. Мельничук, А. Ильин кытыннылар. Үөрэнээччилэр үөрэххэ сыһаннаах кэккэ ыйытыылары биэрдиэр. Быйылгы үөрэх сылын бүтүүтэ оскуоланы бүтэрэр оҕолорбут биэр тэг национальной экзамены туттарыахтаахтар. Ону үчүгэйдик туттарбыт оҕолор хайа баҕарар үрдүк үөрэх тэрилтэтигэр талытытарынан киириэхтэрин курдук сабадалааһын баар дьин Ольга Мельничук быһаарда. Туох-хайа иннинэ ити экзамен быраабылата быһаарыллан оскуолаларга тиэрдилиэх тустаах. Ол күн бүгүнүгэр диэри суох.

СГУ-га үөрэххэ киирбит уолаттарга байыаннай кафедра баар. Оһно үөрэммит уолаттар армияҕа офицердарынан сулуспалы бараллар. Маны кытары намнарга уопсай дьизэ миэстэ биэри у.о.а. боппуруостар көтөбүдүннүлэр.

Кирилл ЧЕРЕПАНОВ

БЭЧЭЭККЭ СУРУТУУ ХАЙДАБЫЙ?

Федеральной почтовой службе филиалыттан Д.И. Эверстов маңык кэспир:

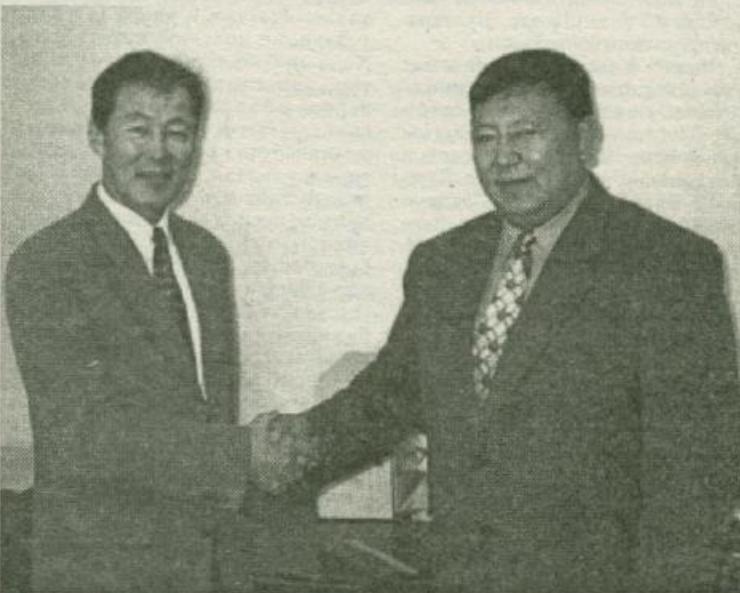
— Киһи хаһыаттарга сурутуу сэтини 29 күнүнэн түмүктэммитэ. Манна «Спидинфо» — 90, «Аргументы и факты» — 60, «Труд» — 15, «Российская газета» — 2 сурутааччылаах буоллулар, онон киһи бэчээккэ сурутуу быларыныгы таһымттан лаппа түспүт.

Республика хаһыаттарыгар сурутуу ахсынньы 21 күнүгэр түмүктэниэ. Сэтини 30 күнүгэр «Саха сирэ» хаһыакка 848, «Якутия» — 228, «Кэскилгэ» — 260, «Она +» — 156, «Юность Севера» — 78, «Республика бүтүүнэ» — 47, «Вся республика» — 16 сурутуу баара бэлиэтэнэ. Улуустааһы «Эҕэсиэли» хаһыакка 1075 киһи суруттарда.

Күндү ааҕааччыларбытын үүнэр XXI-с үйэ, информация мунутуурдук тэнийэр үйэтигэр, аан дойду, Россия, республика уонна улуус сонуннарын быспака билсэргитигэр, ол инниттэн сурутуу хампаанньатыгар актыыбынайдык кыттарыгыгар сүбэлибит.

Бэйэ информ.

УЛУУС КЭСКИЛИН ЭДЭРДЭР ТҮСТҮҮЛЛЭР

Альберт Ильин ааспыт быыбардарга кинизхэ куоластарын биэрбит быыбардааччыларын иккис туурга Альберт Дьяконовы өйүллэригэр ынырар.

УЛУУС БАҢЫЛЫГАР КАНДИДАТ А.Н. ДЬЯКОНОВТАН БЫЫБАРДААЧЧЫЛАР БЫҢТЫЛАРА

1. Талыллыбыт баһылык үлэтин туохтан саҕалыахтааҕар...

— Көрсүһүүлэргэ быыбардааччылар саамы элбэхтик туруорсар боппуруостарга «бэрээдэк уонна дьиссипилинэ, ирдэбил уонна эппиэтинэ» дьин. Ити улуус дьаһалтатыгар нэһилиэктер салалталарыгар, тэрилтэлэр салайааччыларыгар барылааргыгар сыһаннаах боппуруос буолуохтаах.

2. Сага баһылык улуус дьаһалтатын тимир сиппиринэн сиппийиэ дьин этилэргэ...

— Кырдык кадровой уларыйылар буолуохтара. Ол эрэри тимир сиппиринэн буолбакка, профессиональной таһымнарынан көрөн. Кылгастык этэр буоллааха билгин салалтаҕа үлэлиир дьон опытытарынан, профессиональной таһымнарынан көрөн үлэлэрэ быһаарыллыа.

3. Республика салалтатын үлэтин хайдах сыаналырыгар...

— Үрдүктүк. Республикабыт Президент М. Николаев Саха сирин, саха омугун хайа да кэмнээгэр үрдүкү таһымга таһаарда. Үлэһитинэн дойдутугар бэринилээһинэн, биһизхэ эдэр көлүөнэ үтүө холобур буолар.

4. Баһылык Ил Түмэн депутаттарын кытары үлэтин хайдах тэрийэригэр...

— Ил Түмэнгэ улуус сайдыытын үгүс боппуруоһа быһаарыллар. Ол курдук гастааһын, капиталнай тутуу, суол оҕоруута, улуустар бюджеттарын бигэргэти уонна да атын тыын боппуруостар сокуон быһытынан ылылларлар.

Депутаттары кытта өйдөһөн биһиргэ үлэлээн каллим. Баһылыгынан талыллар түгэмээр бу сыһаны сага таһымга таһааран күүскэ үлэлэһиэм дьин эрэллээхпин.

5. Сыһыалаһытын хайдах атарарыгар...

— Кырдыгыт эттэххэ, көнник сылларга бу дьин сыһаммыт да суох. Мэлдьи үлэ. Ол эрэри бириэмэ көһүннэһинэ дьиз кэргэмни кытта сыһанарбын ордоробун.

6. Талыллар түбэлтэһэр Нам улууну түмсүүлэх үлэ барыаҕа диһиллэр, ол хайдах быһылаахтык ытылларыгар...

— Бастатан туран, мийгин утары үлэлэһит биһир да киһи кыры харанынан көрүлүө суоҕа. Улуус

туһугар үлэлиир, ыалдыар буолла да ол миһ биһир санаалааһым буолуохтаах дьин санаһыбын. Иккиһинэн, баһылык үлэтэ нэһилиэнньэ аһаҕастык сырдатыллыахтаах. Үсүүһүнэн, бары общественной, политической хамсаһыннары кытта ситими быспака үлэ ытыллыа. Нэһилиэнньэни кытта сибээс мэлдьи баар буолара хааччылыа.

7. Улуус Мунһаһын туһунан санааларыгар...

— Түгэһинэн туһанан талыллыбыт улуус Мунһаһын депутаттарын ээрдэлиһиһин. Улуус интэриһин көмүскүүн сөптөөх, актыыбынай позициялаах дьон талыллыбыттар дьин бэлиэтиэм этэ. Улуус мунһаһа биһир сүбэни булан нэһилиэнньэ туруорсар боппуруостарын быһаарсыахтаах уонна Дьаһалта үлэтин хонтуруоллуохтаах.

8. Улуус дьаһалтатын тэрийэр үлэтэ хайдах туруоруллуохтаабыт...

— Россия, Саха Республикатын сокуоннарыгар олодуран, бастатан туран, улуус нэһилиэнньэтин туруорсар сорукутарын толорор туһугар үлэ барыахтаах уонна «дьаһалта» «дьаһайар» дьин тылы миһ оччо ылыммаппын. Салалта дьин ордук сөп түбөһэр. Ол эбэтэр норуokka биллэринэн «үрүн дьиз» нэһилиэнньэ самай эрэнэр, өйбүл-тирэх ылар дьизигэр кубулуйуохтаах. Нэһилиэнньэ ирдэбиллэр сөп түбэһинэрэн салайар үлэ сүрүннэһиэхтээх.

9. Ильин Альбертын программаһын холбоон биһиргэ үлэлииргэ былааннамытын нэһилиэнньэ өйөөһүнүгэр...

— Бастагы түһүмэххэ быыбардааччылар туруорсууларын болдомтоҕо ылан олоххо киллэрибит буолар. Иккиһинэн улууспут кэскилин туһугар салгыы үлэлиир санаалаахпыт. Альберт Иннокентьевич республика улуустарыгар баһылык дуоһунаһыгар турбут кандидаттаран сорогох техническай наука кандидата буоларын республика салалтата бэлиэтэбитэ туоһулуур. Альберт Ильин төрөөбүт улуунугар биллэр гына көмөһү оҕороругар миһ саарбахтаабыппын. Киһи бастагы солбуйааччы быһытынан хаалан тутуу, производство хайысхатын илээн-сағалаан үлэлиирэ барыбытыгар көрөхсө биллээх.

Быыбар иннинэги агитация.
Кандидат А.Н. ДЬЯКОНОВ быыбардыр фондатыттан төлөннө

Дьиз кэргэн экономикага

КУРААНГА ҮНҮҮНҮ БЫЛААХХА

Тутуу инженерэ идэлээх, I Хо-мустаах нэһилиэгин олохтоор Прокопий Прокопьевич Окоёмов уларыта тутар реформа олоххо киириитин ухханнаах сылларыгар быар куустан киһи тугу дьаһайарын күүһүккэ, дьовус бааһынай хаһаайыстыбаны тэримитэ. Киһи кэргэнинэн Лидия Иннокентьевна-лын, уолаттарынан Иннокентийдыын, Прокопийдыын, сизиннэринэн Акулина Жиркова-лын «Дьулуур» дьин ааттаах бааһынай хаһаайыстыбатын тэримиттэрэ. Киһилэр сезоннай үлэлэр-диэр Дьокуускайга олоһор улахан уоллара Володя күүс-көмө буолар.

Паайдарыгар ылбыт 5 эдэр сүөһүлэрин, бэйэлэрин 2 ынахтары, онно эбии Үөдөйтэн 10 ынары атыылаһан сүөһү иттигинэн дьарыктанар сыаллаах үлэлэрин сағалаабыттар.

Ааһан-суоттаан көрөн баран наар ыһах кутуругун маһыртан дохуот киириитэ тутарын өйдөөн, көмө курдук хортуопшуйу, оҕуруот аһын үүннэрэргэ субэлэспиттэрэ. Ол курдук туруорсан 2 гектардаах бааһына сири анаптытара. Ити кэмгэ хаһаайыстыба базатын тутарга 1 гектардаах учаастагы эһии ылбыттар. Оһно 20 сүөһү кириэр хотонун, күрүөтүн-хаһаатын, 12 х 6 м. иэһнээх теплицаны, 24 кв. метрээлээх 2 парнигы тутуулар. Хотон иннингэр 0,5 гектардаах сири хорутан, эһии 0,6 гектардаах сири ылан хортуопшуйу, моркуобу, сүбүөкүлэни үүннэрбиттэрэ.

Ааспыт сыллаахха (1999 с.) 2 гектардаах бааһынаттан, биһир гектардан ортогубунан 100 цн. хортуопшуйу хомуйбуттара. 3 цн. помидору, итини таһынан моркуобу, сүбүөкүлэни үүннэрбиттэрэ.

2000 с. сайына үүнүүтэ мөлтөх буолбут. «Агроснабтан» биһир киһилэтин 7-ли солк. 4,6 тн., А.Н. Парниковтан 2 тн. сизмэ хортуопшуйу атыылаһан олордубуттар. Сайы-

Санааны аһаҕастык

ДЬОНУМ-СЭРГЭМ УҤУКТУН!

Ааспыт, сэттиньи 26 чыыһыла-тааҕы Нам улуунун баһылыгы талар быыбар олус сытыгытык, интэриһинэйдик барда. Мин үйбэр итинник быыбар өссө буолбатаҕа.

Улалээн калбит баһылык Ядрев А.Н. үлэтин түмүгүн рядовой быыбардааччы, норуот быһаарда, баара-суоҕа 39% эрэ быыбардааччы куолаһын ыла. Оттон төрөөбүт Намнарыттан кынаттанан кээҥ сиргэ киһи-хара буолан тахсыбыт Ильин А.И. уонна Дьяконов А.Н. холбоно 56% ыллылар. Бу сана дьонго улахан бырыһыан.

Ядрев 5 сылы быһа үлэлээн үүтү-хайааһы дьэ биллим, интэриһон дьэ үлэлиэм диир, оттон баар чакчылар атыны көрдөрөллөр. Эһиги болгомтобутун «Московский комсомолец в Якутии» 2-9 декабря 1999 с. «Сладкое чувство халыы» диэн ыстатыйа тардыан этэ. Ыстатыйа автору И. Могилевский «По материалам проверки ГРУ за 9 месяцев 1999 года» олохторун маньык суруйар: «Панорама upholstery налево финансов». «В Намском улусе не по назначению истрачены бюджетные деньги на индивидуальное строительство. 375 тыс. рублей перечислены на безвозвратной основе на приоб-

ретенение квартиры частному лицу. Выделенные улусу в целях дальнейшего расширения индивидуального жилищного строительства 3 млн. рублей распоряжением главы администрации улуса использованы на другие цели. 80% этой суммы направлены на обжалование векселей, средства от которых не нашли своего получателя, проще говоря испарились».

Мантан да көстөр, хайдахтаах курдук Ядрев чугас эргимтэтэ — сааһырбытын эдэрдин бэрт түргэнник кotteдж тутунулар. Хайа да бэйэлээх бюджет үлөһитин хамнаһыгар, «улуу» бэтэрээн пенсиятыгар ол кыаллыбат. Ядрев кадры кытта үксүн аймактаһы, землячество принцибинэн салайтаран үлэлээн кэллэ. Үөрэхтээһингэ эмиэ ити принцибинэн салайтаран сорох салайааччылар кэтэхтэн хаһыс да үөрэхтэрин бүтэрдилэр. Улуус суотугар үөрэнэр чэпчэки, онно өй наадата суох. Ахсаан хаачыстыбага эппиэттээбэт. Ол кэриэтэ эдэр кэскиллээх ыччаты үөргэтээх сөл.

Дьон-сэргэ кыһалҕата аҕыйаабат. Билсиилээх эрэ үлэни-хамнаһы булар. Боростуой ыал орто баҕарбытын да иһин үлэни булбат.

Төлөбүрдээх үөрэххэ барыаһын - үбэ-харчыта кыаллыбат. Улууска сана үлэ мистэтэ тэриллэбэт, туту тохтоон турар.

Саҥа үйбэ киирээри олорон, дьонум-сэргэм уһуктун! Обществу саҥа сибизһэй сүүрээни киллэрэн эдэрдэргэ суолу биэриэһин. Үйэ сайдытын чыпчаалыгар эппиэттир үөрэхтээри, сыты өйдөөү, аныгылы сайдылаах, кэскиллээх дьону таба өйдөөн өйүүбүн, талыаһын. Дьяконовтаах Ильин холбоон модун күөс, эрэл хаха буоллуннар. «Кизг сиргэ бутубут-хаттыбыт, дойдубутугар туһалыыр кэммит кэллэ» диэн туруннахтара.

Күндү быыбардааччылары, Ильингэ куоластарын биэрбиттэри А.Н. Дьяконовка куоластыргытыгар ытырабын. Ытык кырдыаҕастары - эдэр ыччат инникитин туһугар быыбардыахтара диэн эрэнэбин.

А.ПЕТРОВА, Нам сал.

Быыбар иннинээҕи агитация. Кандидат А.Н.ДЬЯКОНОВ быыбардыыр фондатыттан төлөннө

60-с сыллар саҕаланьыларыгар ханна да буолбутун курдук, биһиэхэ, Уһаа Бүлүүгэ, «Оскуола — производство — үрдүк үөрэх» диэн бачыым кургүөмнээн киирэн эрэр кэмэ этэ. Дариэбинэ өрлөрө, дьордоот содустарбыт алмаастаах Мирнэй диэки, сорохторбут тутуспутунан тыа сиригэр, муммут кус өртүн курдуктар оройуоммут соҕуох производственной тэрилтэтигэр — промкомбинатка симилинибит уонна отой кэлин ыһыллыбыт тутуу учаастагар.

Ол үлэлини-хамны сырыттаһытына:

«Оскуола, күрс аанын Эһи кээһиң аһаңның Табаарыс, үрү-үрдээ диэбитин, Олохпор чөргүңү, Үрүрбэр көмөңү

Комсомол, барытын биэрбитин» диэн кынаттаах тыллардаах, тулланьнас мелодиялаах ырыа баар буола түспүтэ. Дьэ кырдык да, кэмигэр айыллыбыт ырыа этэ, оруобуна оччотооҕу олохпун онкуллары ууран биэрбитэ ырыа, музыка киһини көбүлүүр, абылыыр күүһүн онтон ыла билбит курдукпун бэйэм олохпор. Көр билгигин да бу ырыаны иһиттэхпинэ, көбүскөнөтүк туттан, чиг-чингик үктээн хааман барыаһын баҕаран кэлэр курдукпун, төһө да сааһырдыбын.

Дьэ ол гынан баран, оччолорго бу ырыаны ким айбытын билбэт, билэ да сатыыр кыаҕа суох чолорор быһыылааһым, сол эрэн, ырыа алыттах дордонноругар уйдаран, оччотооҕу ыччаты кытта бииргэ үлэлээн-хамнаан, олох долгунугар олорсон бардыбыт. Ыччат үлэтэ-хамнаһа ханан да сөргээриллэн, кыайыта-хотуута хайҕанан, мөлтөөбүт сэмэлээн барда. Куһаҕан дьон ааты ким сөбүлүүр, бары баарбытынан-суохпунан мөхсөн бардыбыт, кыайы-хотуу сирдөйдү аайы үксээбитэ.

Ол сағана этэ дии, Уһаа Бүлүү уһук нэһилиэтин — Өргүөт ыччаттара эти-үүтү икки бүк толорон, государство баһылыгар Н. С. Хрущевка телеграмманан отчуоттара. Ону хайҕан, эппиэт телеграмма хаһыаттар бастакы страницаларыгар суруллубута барыбытын соһуллута, өрө күүрдүбүтэ. Ити ырыа музыкатын долгунугар сөп түбэһэр курдук этэ.

Дьэ ол сырыттаһынына, саҥа үөрэти бүтэрэн, кыргыттар кэлитэ-лээтилэр. Саҥа билсиһи-көрсүһүү. Мин эмиэ, оччолорго дэриэбинэ туран эрэр уола, оонькуттан-көртөн туора турбаппын. Онуоха эбии араас муньбахтар, ыччат түмсүүлэрэ, фестиваллар, күрэхтэһиилэр тиһигин быспакка буолуталыыллар. Ол ортотугар сылдьан, дьылдам миигин музыкальной оскуола учуутала кыһы кытта билсиһиннэрдэ. Оттон биллим мин били сөбүлүүр, туохха барытыгар өрө көбүлүүр, кыһаттыыр ырыабытын ким айбытын, буолаары буолан киһилэр букатын чугастык билэр, бииргэ үөрэммит табаарыстарга Уйбаан Бубякин буоларын. Оттон ыла сағаламмыта бу киһиэхэ улахан убаастабылым, оч-

чолорго сурах эрэ хоту. Хантан билээхтиэхпини дьылҕа хаан чугаһаталыаһын. Уонна очоттон-баччаанга дылы айар дьону үрдүктүк саныы үөрэммит буоллахпыт дии оччотооҕу ыччат дьон.

Болдохтоох сылларбыт туолан, үгүстөрүбүт үөрэххэ барыталан баартара, сорохтор олохсуйан, ыал-куус буолуоталаатылар. Онноманна комсомольскай диэн сыбаайбалары онортоотулар, эдэр киһи эрэ ымсырыах, көбүүөх курдук. Мин эмиэ ол олох ухханыгар оустардым быһыылааҕа, барытын ситиһэр былааннаах кэргэннээн, үргүлдүү үөрэххэ барарды, оччо-

лорго сиргээх ырбаахылаах киһи түргэн содустук хааман сэгэлдүйөн, баран эрэр. Мин киһим, өссө дэпсийэн, «Бубякин! Бубякин!» дии-дии өссө түргэтээтэ. Хайдах эрэ, ырыа айар, директор сололоох киһини хайдах оҕо курдук ытыгар баҕайыһың, эбэтэр оччо чугастык билсипэр буоллаҕа дуу диэн муһаара, эмиэ хаамыбын эбэн, экирэтэн истим.

Киһибит араспааньатын истэн, эргиллэ түстэ, мин киһим сүүрэн тийэн, дорооболоһуу, эбэрдэлэһии, өрүкүөз турдахтарына, тийэн каллим, өссө да сэрэммитти содус, ону мин киһим

быһытынан дьахталлары кытта кэпсэтэр. Өр бу-

Уйбаанын олохпун булка-алка аҕыйахтык да сип алтыһынартыр. Саҥа билсипэн, бииргэ сылдьан, бултутур табаарыспынан Сергей Свешниковтын куолубутунан сааскы куска Модуттаатыбыт. Биллэҕим Гаврил Матвеев сирдээн, Дьүөлэҥ алаас хоту саҕа-тыгар, садырыһын уу тахсыбытыгар, дурда туттан, олохсуйдубут. Аттыбытыгар, чугас содус, оскуола директора Кирсан Яковлевич Колпашиков баар үһү, кизһэтин. Ол кизһэ көтөр биллибэтэ. Кирсан Яковлевич биэрде-икки-тэ саата тыһаата. Онно холоотоххо, балай эмэ тыас таһаардым да, курааннахха Улахаан

ТЫРЫМНАС ХАРАХТААХ УЙБААН

Очерк

лорго кэргэним дьоно Намга олоролорго, 1963 сыллаахха Эңсэли Эбэ Хотун илгэлээх сиригэр үктэммитим.

Кэллэхпит аҕыйах хоноотун кэргэним үлэтин кэпсэтэ оройуон киһинигэр кэллибит. Оччолорго бөһүөлккэ саҥа мэндимэниэх дьэилэр тутулан эрэр кэмнэрэ быһыылааҕа, аһара кизгэ суоҕа, бу олан баран, дьоно-сэргэтэ үөс сир быһыытынан кэм сайаҕас, сайдылаах курдуга атын сиртэн калбит киһиэхэ.

Райсовет дьэиэ, культура отделыгар сырыттыбыт, музыкальной оскуоланы ыйдаран бардыбыт, арааһа билгиги спортоскуола дьэитигэр саҥа кэлэн, огосто, хосторун бысталыы, кылаас таһаарына сылдьаллара. Киһибитин булбатыбыт. Мин били ыччат гимнин курдук ырыабын айбыт киһини көрүөхпүн баҕа баар да, эмиэ да саллаарыабын испэр, суоҕуттан улаханник хомойбоппун курдук. Арай кэргэним түбүгүрүэттэн эрэ батыһа сылдьар курдукпун, олохун буллараң, нус-хас буолаары.

Арай киирэр ааны онорон, холуода туруоран, тиликтээх сылдьар, мас ууһугар маарына суох, нарын-намчы көрүннээх киһи аргы айай, тиһин быһыһынан сыйыан, «Эргэ дьэилэригэр барда быһыылаах» диэтэ. Биһиги тахсан, билгиги болуоссат кырдалынан баран истэхпитинэ, мин киһим эмискэччи, сүр түргэнник хаамытын эптэ, төһө да эһини дабайан истэрбит уонна хаста да «Ваня! Ваня!» диэтэ, улаханник ыгыран көрдө, далбааты-далбааты. Өйдөөн көрбүтүм, иннибитигэр, билгиги санааталха, дыһалта дьэитин иннин диэки, сырдык, тоһо-

үөс-батааска суох, илибин харбаан ыла да, киһибин кытта «билсипин» диэн, илии тутуһуннартаан кэбистэ.

Аан мангай көрбүтүм олох үөрүүтүнүн өрө кыһыһа сылдьар, биир сиргэ хам-бааччы турбат, хатаһын сулуһуң курдук, тырымнас харахтаах, эдэр Уйбаан Бубякин. Бэрт түргэнник, сип баһаамы сэрһэргэтэ быһыылаах, саҥа оскуола дьэитэ ылбыттарын, ол дьэиэ оскуола аһыллыһытыгар дылы бэлэм буолуоттааһын, онон үлэ элбэһин, бэйэтэ уопускаҕа да сырыттар ол үлэни дьарыгыгарын, онорорун туһунан. Бу да сырыһа Маймаҕатан кэлэн, ону-маны кэпсэтэ сылдьар эбит, тизтэйэ-саарайа киһибит көрсүбүһүт курдук, түргэнник элэс гынан хаалла. Төһө да түргэн көрсүһүү буоллар, ымыгынан илдэ сылдьыбыт санаам туолбут түгэнин, билгигин да умнубаппын.

Аҕыйах хоноң баран, дьоммут «Планета» мотоцикларынан Маймаҕалаатыбыт, арааһа, кэргэним үлэтин-хамнаһын олохтоон кэпсэтэ.

Хата киһибит баар буолан үөртэ. Ылал орото эбит, ийэлээх-аҕалаах. Ийэтэ, алаас аар хатыһын санатар, аргыһы аҕай сангарар, тутгар курдук да, тустаах үлэтин бүтэрэ-оһоро сылдьар киһи эбит этэ. Аҕалара сангарбыт-ингэрбит, түргэн-тарҕан туттуулааҕа өтө көстө сылдьар курдуга. Кэргэнэ ийэлэрин кытта чэй өрөн, остуол бэлэмнээн, түбүгүрүтүнэн бардылар. Уйбаан, кылаастык ону-маны кэпсэтэ түһээт, мотоциклын үрдүгэр түстэ да, ханна эрэ элэс гынан хаалла. Аҕалын сөһөргөһэ олордубут, кэргэним дьахтар киһи

олбата, остуолбут да тардылыһа, таһырдыа күөстэнэр оһоххо бэлэмнээн, баахыла курдук, саҥа мааны астарта. Ол икки ардыгар Уйбаамыт хотуттан содуруу диэки, суол буорун өрүкүтэн, тирилэтэн ааста, ол тухары туту гына сылдьара биллэбэт. Ийэтэ бэйэтин кытта бэйэтэ кэпсэтэр, тугу эрэ өртүн аадырыһыгар мөңүттэр, бу чэйдээри олорон кэлэр-барар диэн. Дьэ саамылаһан, олорон эрдэхпитинэ, Уйбаамыт тилигири мөхсө сылдьар биир күөс собо балыгы ийэтигэр «буһар» диэн туттаран кэбистэ. Арааһа табаарыстарыттан ыла иһи диэн санаа кылаам гынан эрдэһинэ, киһим аҕатыгар «хоту диэки үтэ сытар илимигэр туох да суоҕуттан содуруу күөлгө үһүтү илимиттэн аҕалытын» кэпсээн, соһутта.

Бэйэм эбитим буоллар, сип тэринэн-хомунан, балыктыы баран эрэр киһи, аамсыгырылаах буолуо эбитэ иһи. Инньэ гынан, аны сип-сипиһэй собо сизэн, тото-хана чэйдээн, сээкэйи сөһөргөһөн, дуоһуан, төһүбүһүтүн умнубаппын. Күһүгүрү үөрэхпэр баран иһэн, музыкальной оскуолаҕа киирэн тахсыбытым, киһим оһох тутан, түбүгүрү аҕай сылдьарын көрсөн, бакаалаһан ааспытым.

Кэлин армиянан эһин эргийэн, түөрт сылынан эргилибитим, оскуола ситэн-хотон, киһим үлэлээн-хамнаан урбачыһа, коллектив кэргэн, үлэлээн тигини олоролорго. Номнуо отуттан тахса сыл ааһа охсубута эчи түргэнин. Ол иһигэр

настырыаньыта суох, түүн тепляктыгыгар чэйдий таһыстыбыт.

Кирсан Яковлевич хайы-һахха тахсан, чэйдээн ортолообут, үөрөкөтө булт сокуонунан эбэрдэли, «хаһый» диэн ыйыта тоһуйда. Кураанах киһи туох диэхпиний, «суох» диэн хоруй судургу, хата Сэргэим биир көрөннөөх, ону көрөн-истэн, күө-дьяа буоллубут. Мотоцикл тирилээн кэллэ. Уйбаан Бубякин сэгэлдүйэн, хараҕа чарылыһаан, киирэн кэллэ. Хатырыкка кустуу олорон, биһиги диэки саа тыһаа элбээтэ диэн, кус Модутунан «тоҕо түһэн», эрэин «орусуһа» кэлиим диэн, күүлэртээтэ. Хайы-ахпыты, булт сокуона биир, көрөмүтүн бары эргитэ сылдьан, төһө эһин-көтөбүн көрөн-истэн, уруйдаан-айхалаһан, сарсыарда халлаан суһуруктуойор дылы олордубут. Соруктаах дьон быһытынан бултутугар — дурдабытыгар киирдибит. Саабытын да эспэкэ, таһыстыбыт. Уйбаамыт үлэбэр диэн «тир» гыһнаран хаалла. Көр онук түргэн-тарҕан сырылаах булчутун өссө төгүл итэбэйбитим, ол көрсүһүүттэн.

Уонча сыл аастаҕа, Уйбаан Афанасевич директордаабытын курдук директорды сырытта. Оччотооҕу сизиринэн салайааччы партия эрэллээх саллаата буолуохтааҕа.

Николай ГУРЬЕВ, чэи ветерана

(Бүтүүтүн 4-с стр. көр)

РЕСПУБЛИКА САХА (ЯКУТИЯ) НАМСКОЕ УЛУСНОЕ СОБРАНИЕ ДЕПУТАТОВ

РЕШЕНИЕ

от 24 ноября 2000 г. N 26-1

О НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКЕ
И НЕНАЛОГОВЫХ ПЛАТЕЖАХ
НАМСКОГО УЛУСА НА 2001 ГОД

Заслушав и обсудив информацию руководителя Инспекции Министерства РФ по налогам и сборам по Намскому улусу РС (Я) Гуляевой И.Н. Намское улусное Собрание депутатов решило:

1. Принять решение «О налоговой политике и неналоговых платежах Намского улуса на 2001 год» в 5 разделах и 2-х приложениях в том числе:

Раздел I. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Данное решение действует в соответствии с законами Российской Федерации, в частности частей первой и второй Налогового Кодекса Российской Федерации, Гражданского Кодекса Российской Федерации, Законов Республики Саха (Якутия) «О налоговой политике Республики Саха (Якутия) на 2001 год», «О государственном бюджете Республики Саха (Якутия) на 2001 год», и «О местных органах государственной власти», а также другие нормативных документов с последующими изменениями и дополнениями к ним.

Настоящее Решение Собрания депутатов Намского улуса «О налоговой политике Намского улуса на 2001 год» представляет собой нормативный правовой акт, устанавливает действие на территории Намского улуса местных налогов и сборов и особый порядок налогообложения отдельных предприятий и организаций и физических лиц Намского улуса с 1 января 2001 года.

Раздел II. ФЕДЕРАЛЬНЫЕ И
РЕСПУБЛИКАНСКИЕ НАЛОГИ

2.1. Федеральные и Республиканские налоги устанавливаются согласно Налогового кодекса и принятых в соответствии с ним законодательных актов и уплачиваются в бюджет улуса по нормативам отчислений, утвержденным Законами РФ и РС(Я) о федеральном бюджете и бюджете республики на очередной финансовый год.

2.2. Согласно Закона РФ от 05.08.2000г N 118-ФЗ установить, что налог на прибыль в местный бюджет уплачивается по ставке 5%.

Раздел III. МЕСТНЫЕ НАЛОГИ И
СБОРЫ

На основании статьи 15 Налогового кодекса РФ, статьи 21 Закона РФ «Об основах налоговой системы в РФ» установить на 2001 год на территории Намского улуса следующие налоги, сборы и ставки:

3.1. Земельный налог за земли сельскохозяйственного и несельскохозяйственного назначения:

3.1.1. В черте Намского улуса, применяются ставки земельного налога, утвержденные решением улусного Собрания депутатов.

3.1.2. Средние ставки земельного налога дифференцируются по экономико-планировочным зонам и ежегодно утверждаются на улусном Собрании депутатов.

3.2. Налог на имущество физических лиц:

3.2.1. Налог на строения, помещения и сооружения уплачивается в соответствии с Законом РФ от 9.12.91 г. N 2003-1 «О налогах на имущество физических лиц» (в редакции Федерального закона от 17.07.99 г. N 168-ФЗ).

3.2.2. Утвердить ставку налога на строения, помещения и сооружения:

Стоимость имущества	Ставка
До 300 тыс. руб.	0,1%
От 300 тыс.руб. до 500 тыс. рублей	0,2%
Свыше 500 тыс. руб.	1,5%

3.2.3. Льготы. Освободить от уплаты налога на имущество физических лиц:

- граждан, имеющих 4 и более детей школьного и дошкольного возраста.
- Инвалидов 1,2,3 групп.
- Матери-одиночки, имеющих 2 и более детей дошкольного и школьного возраста.
- Граждан, имеющих детей инвалидов до 18 лет.

3.2.4. Утвердить ставку налога на транспортные средства согласно п.2 статьи 3 Закона РФ «О налогах на имущество физических лиц» № 2003-1 от 09.12.1991г (с учетом изменений и дополнений).

3.2.5. Налоги зачисляются в местный бюджет сельских администраций по месту нахождения (регистрации) объекта налогообложения.

3.2.6. Во исполнение п.2 ст.5 Закона, налоги на строения, помещения и сооружения исчисляются на основании данных об их инвентаризационной стоимости по состоянию на 1 января каждого года.

3.2.7. Во исполнение пункта 4 ст.5 Закона, органы, осуществляющие регистрацию прав на недвижимое имущество и сделок с ними, а также органы технической инвентаризации, инспекции речного и морского пароходства и другие организации, осуществляющие регистрацию транспортных средств, обязаны ежегодно до 1 марта предоставлять в налоговый орган сведения, необходимые для исчисления налогов, по состоянию на январь текущего года.

3.3. Налог на рекламу:

3.3.1. Плательщиками налога являются организации и физические лица (рекламо-

датели), рекламирующие продукцию (услуги);

3.3.2. Объектом налогообложения является стоимость услуг по изготовлению и распространению рекламы продукцией (услуг);

3.3.3. Ставка налога устанавливается в размере 5% от стоимости услуг по рекламе;

3.3.4. Рекламодатели вносят налог путем перечисления средств на счет рекламного агентства не позднее дня размещения (опубликования) рекламы, рекламные агентства перечисляют налог в бюджет улуса ежемесячно, не позднее 20 числа, следующего за отчетным;

3.3.5. Льготы организациям и физическим лицам приведены в Положении «О порядке исчисления и уплаты налога на рекламу»;

3.3.6. Утвердить на 2001 год Положение «О порядке исчисления и уплаты налога на рекламу» (приложение №1).

3.4. Налог на наследование или дарение:

3.4.1. Налог на наследование или дарение уплачивается в соответствии с Законом РФ от 12.12.1991 года N 2020-1 «О налоге с имущества, переходящего в порядке наследования или дарения».

3.5. Целевой сбор:

3.5.1. Плательщиками сбора являются юридические и физические лица, физические лица зарегистрированные в установленном порядке в качестве предпринимателей.

3.5.2. Ставка сбора устанавливается: для организаций - в размере 3-х процентов годового фонда заработной платы, рассчитанного исходя из установленного законом размера минимальной месячной оплаты труда.

3.5.3. Льготы по оплате целевого сбора отдельным физическим и юридическим лицам приведены в Положении (Приложение №2).

3.6. Регистрационный сбор с физических лиц

3.6.1. Порядок уплаты регистрационного сбора установлено Законом РФ от 07.12.91г N 2000-1 «О регистрационном сборе с физических лиц, занимающихся предпринимательской деятельностью и порядке их регистрации» и ст.21 Закона РФ «Об основах налоговой системы в РФ»

3.6.2. Взимается с физических лиц при государственной регистрации их в качестве индивидуальных предпринимателей без образования юридического лица в 1-кратном размере минимальной месячной оплаты труда. Сумма сбора зачисляется в Улусное финансовое управление по бюджетной классификации 1404004.

3.5. Местные лицензионные сборы: Вводятся при передаче Правительством Республики Саха (Якутия) местным органам власти права лицензирования отдельных видов деятельности.

Раздел IV. НЕНАЛОГОВЫЕ ДОХОДЫ,
СБОРЫ И ПЛАТЕЖИ, ПОСТУПАЮЩИЕ
В БЮДЖЕТ НАМСКОГО УЛУСА

4.1. Государственная пошлина:

4.1.1. Государственная пошлина, кроме государственной пошлины по делам, рассматриваемым Арбитражными судами, Конституционным Судом и Верховным Судом Российской Федерации, зачисляется в доход бюджета города на основании Законов Российской Федерации «О государственной пошлине» в редакции Федеральных законов от 31.12.95 г. N 226-ФЗ, от 20.08.96 г. N 118-ФЗ и от 19.07.97 г. N 226-ФЗ.

4.2. Плата за аренду земли сельскохозяйственного и несельскохозяйственного назначения:

4.2.1. Плательщиками арендной платы за землю являются физические и юридические лица - арендаторы земли;

4.2.2. Ставки арендной платы дифференцируются по экономико-планировочным зонам и ежегодно утверждаются на Собрании депутатов Намского улуса.

4.3. Доходы от сдачи в аренду имущества, находящегося в муниципальной собственности:

4.3.1. Плательщиками являются юридические и физические лица, арендующие движимое и недвижимое имущество, находящееся в муниципальной собственности;

4.3.2. Ставки арендной платы, установленные решением Собрания депутатов Намского улуса

4.5. Доходы от приватизации государственного и муниципального имущества, доходы от продажи квартир:

4.5.1. Поступают в бюджет улуса согласно Закону РС(Я) «О приватизации и приобретении (продаже) государственного и коммунального жилого фонда», а также Закону РФ от 21.07.97. N 123-ФЗ «О приватизации

государственного имущества и об основах приватизации муниципального имущества в РФ» с последующими изменениями и дополнениями.

4.6. Штрафные санкции, возмещение ущерба:

4.6.1. Санкции за нарушения порядка применения цен, административные штрафы и иные санкции, включая штрафы за нарушение правил дорожного движения зачисляются в доход бюджета улуса, в рамках законодательства РФ и РС(Я).

4.7. Часть прибыли муниципальных унитарных предприятий:

4.7.1. Поступают в бюджет улуса в соответствии с Бюджетным кодексом РФ, остающейся после уплаты налогов и иных обязательных платежей.

4.8. Другие налоги, платежи и сборы:

4.8.1. Поступают в бюджет улуса в соответствии с бюджетной классификацией Российской Федерации.

Раздел V. СПЕЦИАЛЬНЫЕ
НАЛОГОВЫЕ РЕЖИМЫ ДЛЯ
ПРЕДПРИЯТИЙ ОТДЕЛЬНЫХ
ОТРАСЛЕЙ

5.1.1. Установить, что структурные подразделения, филиалы и другие аналогичные подразделения организаций исполняют обязанности этих организаций по уплате всех местных налогов и сборов;

5.2.1. Установить, что решения, влекущие непредусмотренные в бюджете расходы или сокращающие доходную базу Намского улуса, включая льготы по уплате налогов и других обязательных платежей в бюджет города принимаются к исполнению только по решению Собрания депутатов Намского улуса в случае изыскания дополнительных источников поступлений в бюджет или сокращения расходов бюджета по конкретным бюджетным статьям.

5.7. При предоставлении на 2001 год налогоплательщикам отсрочек, рассрочек, налогового кредита по налогам и сборам в бюджет улуса руководствоваться Порядком, принятым Законом РС(Я) «О налоговой политике Республики Саха (Якутия) на 2001 год».

Уполномочить Финансовый комитет Намского улуса предоставлять предприятиям и организациям города отсрочки (рассрочки) по уплате налогов и других обязательных платежей в бюджет улуса.

5.8. Предоставить право Администрации Намского улуса проводить по предприятиям, организациям города списание безнадежных долгов по местным налогам и сборам согласно статье 59 Налогового Кодекса РФ.

5.9. Установить, что действие налоговых льгот на текущий финансовый год может быть отменено или приостановлено Улусным Собранием депутатов в случаях:

- внесения Администрацией Намского улуса предложений о приостановлении действия налоговых льгот при неэффективном, нецелевом использовании средств, полученных в результате предоставления налоговых льгот;
- недостаточности доходов в бюджете улуса для финансирования защищенных статей.

6. Установить, что налогоплательщик в течение года ведет учет использования средств, остающихся в его распоряжении в результате предоставления налоговых льгот согласно настоящему постановлению и предоставляет отчет об использовании этих средств одновременно с квартальной бухгалтерской отчетностью в Инспекцию МНС РФ по Намскому улусу. В случае непредоставления этого отчета, либо выявления фактов нецелевого использования высвобождаемых средств, включая выплаты социального характера, налоговые льготы считаются отмененными.

6.1. Установить, что дополнительные налоговые льготы на текущий финансовый год, не указанные в данном постановлении, даются при внесении Администрацией Намского улуса предложений по предоставлению дополнительных налоговых льгот на рассмотрение и утверждение Собранию депутатов Намского улуса.

7. Контроль за ходом выполнения настоящего постановления возложить на постоянную комиссию по бюджетно-экономической политике.

Зам. Председателя улусного Собрания
И.Н. Баишев

Приложение N 1 к Решению улусного Собрания депутатов от 24 ноября 2000 г.
N 26-1

ПОЛОЖЕНИЕ
О ПОРЯДКЕ ИСЧИСЛЕНИЯ И
УПЛАТЫ НАЛОГА НА РЕКЛАМУ

1. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Налог на рекламу устанавливается на основании п.п. 3 п.1 ст.15 Налогового кодекса.

Рекламой считаются все виды объявлений, извещений и сообщений, передающие информацию с коммерческой целью при помощи средств массовой информации (печати, эфирного, спутникового, и кабельного телевидения, радиовещания), каталогов, трейдурантов, справочников, календарей световых газет (бегущая строка, световая

фиксированная строка), имущества юридических и физических лиц, одежды.

Юридическое и физическое лицо, от имени которого осуществляется реклама, именуется рекламодателем.

Юридическое или физическое лицо, осуществляющее изготовление рекламы по заявке рекламодателя или размещающее указанную рекламу на рекламных носителях, именуется рекламным агентством (редакция местной газеты, местного телевидения, радио другие организации и физические лица).

Место, на котором размещается реклама, именуется рекламным носителем.

2. ПЛАТЕЛЬЩИКИ НАЛОГА

Плательщиками налога на рекламу, в соответствии со статьями 11 и 19 Налогового Кодекса, являются юридические и физические лица, т.е. расположенные на территории улуса предприятия и организации, филиалы, подразделения, а также физические лица, зарегистрированные в установленном порядке в качестве предпринимателей.

Кроме бюджетных организаций, а также субъектов малого предпринимательства, уплачивающие единый налог на вмененный доход согласно Федерального Закона № 148-ФЗ от 31.07.1998г.

Объектом налогообложения является стоимость услуг по изготовлению и распространению рекламы продукции (работ, услуг), включая работы, осуществляемые хозяйственным способом.

3. СТАВКА НАЛОГА

Ставка налога на рекламу устанавливается в размере 5 процентов к стоимости услуги, оказанной предприятию или физическому лицу по рекламированию его продукции.

4. ЛЬГОТЫ ПО НАЛОГУ

Освободить юридические и физические лица от уплаты налога на рекламу:

- рекламы не преследующие коммерческие цели;
- рекламу благотворительных мероприятий;

- информационные вывески, размещаемые в помещениях, используемые для реализации товаров, включая витрины;

- объявления и извещения об изменении местонахождения предприятия, учреждения, организации, номеров телефонов, телефаксов, телетайпа;

- объявления органов государственной власти, содержащие информацию, связанную с выполнением возложенных на них функций;

- предупреждающие таблички, содержащие сведения об ограничении производства работ, передвижения и т.д., в связи с особенностями данной территории или участка.

5. ПОРЯДОК ИСЧИСЛЕНИЯ И
СРОКИ УПЛАТЫ НАЛОГА

Налог на рекламу уплачивают рекламные агентства (редакции местной газеты, местного телевидения, радиовещания и другие организации, осуществляющие работы по рекламе продукции)

Рекламодатели (юридические лица) вносят налог на рекламу путем перечисления средств на счет рекламного агентства не позднее дня размещения (опубликования) рекламы на рекламных носителях.

Физические лица вносят стоимость работ по рекламе, включая и налог на рекламу, через учреждения сберегательного банка или в кассу рекламного агентства в тот же срок. При уплате стоимости работ по рекламе, включая и налог на рекламу, непосредственно в кассу рекламного агентства, физическому лицу, размещающему рекламу, выдается корешок приходного ордера.

Без предъявления документа об уплате налога на рекламу, ее размещение на рекламных носителях не допускается.

Суммы налога на рекламу зачисляются в Улусное финансовое управление по бюджетной классификации 1040300.

Рекламодатели продукции, работ, услуг, расходы на уплату налога на рекламу относятся на финансовые результаты своей деятельности.

6. ОТВЕТСТВЕННОСТЬ
ПЛАТЕЛЬЩИКОВ И КОНТРОЛЬ
НАЛОГОВЫХ ОРГАНОВ

Ответственность за правильность исчисления, полноту и своевременность перечисления сумм налога в бюджет возлагается на юридических и физических лиц, являющихся плательщиками налога на рекламу.

При установлении фактов неуплаты налога, несвоевременной уплаты или внесения его не в полном объеме плательщик несет ответственность в соответствии с действующим на территории Российской Федерации и Республики Саха (Якутия) налоговым законодательством.

Контроль за полнотой, правильностью и своевременностью внесения налога на рекламу осуществляется инспекцией МНС РФ по Намскому улусу РС(Я) в соответствии с Налоговым кодексом РФ.

Зам. Председателя улусного Собрания
И.Н. Баишев

ТЫРЫМНАС ХАРАХТААХ УЙБААН

Очерк (Бүтүүтэ. Иннин 2-с стр. көр)

Арай биридэ оройуоннай партиянай улахан мунһааха Уйбаан Убьякин баһын быһа этиммит: «ЦК-да Генсегинэн тово аһара кырдыаас киһини талабыты» диэбит диэн сир-буор аннынан сипсийи иһилиннэ. Чаччы этилибит буоллаһына, ыраас халлаанга этиг эппитигэр тэҥнээх этии, бары да өйдөөтөхпүт дии. Уйбааммыт уруккутуан, көрө-истэ, үлэли-хамны сүлдүрүттэн, бэйэттэн туоһулаһабы сүөргү курдугун иһин, ылы-чып сүрүттүбүт. Билигин санаатахха, арааһа, мөбүлүннээ-этилиннээ, киһибит булка кэлэрин-барарын курдук, үлэли диэн ааттаан, хоту оройуонга элэс тынан хаалта.

Эмиэ уонча сыллааһыта, училищега завучу олоор Василий Петрович көбүлээһининэн, кини дойдутугар Уус-Алдагга Бөргө Ньамыратта диэн бэрт дыйкы ааттаах күөлгэ, сааскы мунһаа бардыбыт, бөһиө-алтыа, убайын Уйбааны ылар, ыалбын Тэрэнтэй Халыевы ылым, уоннаарылар училищеган.

Муус устар сылааһа, үчүгэйэ бэрт, Өлүөнэ Эбэ Хотун икки мыраана күөх салгынынан бүрүллэн турар көмэ. Субуота күн, үөрэх кэнниттэн, тизтэлэ суох, холкутук айаннаабытыт. Уйбаан Афанасьевич дойдутугар баран иһэр, үөрүүтэ көмэ-кэрдиитэ суох. Бэлиэ сирдэри быһа ааспаппыт, сиэрин-туомун толоробут, бэйэбитин да умнубаппыт.

Ол сыры умуллубат түгэннэрин арыннааха, хайа

эрэ баай Манчаары Баһылайтан куттанан, туттарбыт иккили мэндизмээнээх ампаардарын көрөн аастыбыт. Уһун Күөл диэн бөһүөлөккэ тийэрбитигэр Уйбаан Афанасьевич «оҕо сааһым умнуллубат түгэннэрэ ааспыт сирэ» диэн, тохтоотубут уонна кырдык да киһи өйүттэн түспэт түгэннэри кэпсэтибэ.

Икки бырааттара хоргууан өлөллөр, бу сиргэ көмүлүбүттэрэ диэн, быһа холуйан, манан буолуохтаахтар этэ диэн, бэрт улахан ферма хотонун таһынан таһаара сылдыбыта да, былдыгы үйэ ферма сүөһүтүн ноһомун, балбаарын кутан, суох гыммыт этилэр кылабыһаны барытын. Оҕо сылдьан ынах хомуйалларын, куруук кэйиик оҕус хаайталырыт, куттанан мунһаналларын арынна.

Арай төнөнөн истэхпитинэ, биһигини дал таһыгар туох да ус мастаах күрүөнү үрдүнэн көстөр улахан, племенной симменталь боруода оҕус мөңүрүү-мөңүрүү көрсүбөт дуо!

Сорохтор куттанан, күрүөҕэ ытыһыныбыт, Уйбааммыт эрэ мас ылан, оҕо сааһын опытынан далбаатаан, һайдаан үүрдэ. Оҕуспут өс кирибэх, син куттаталааһым ээ диэн, санаатын сиппитти, сүөдэнкэстии турда.

Дэ дыйкы диэтэҥин, олоххо түгэн хатыланыта диэн. Уйбаан уйадыһа быһытылбыта, кинини эмиэ хоргууан өллө диэн, очотоогу балыһага, өлбүт дьону таһаарар сиргэ таһаараары олодохторуна, биэр үтүө дьахтар «тыһнаах быһыы-

лаах» диэн таайан, айаһар сылаас сиргэ куттаран, тилинэрбиттэрин, хараастылаах түгэннэри ахтыбыта.

Биһиги бары, айаннаан иһээччилэр, сэри ыарахан сылларын хапсыбыт, амсайсыбыт дьон, ыар санаа хамбаттаан, балайда саңата суох айаннаабыппыт. Арай ол үтүө санаалаах дьахтар түбөһө кэлэн, Уйааны өрүһүйбэтэх буоллун, оччоҕо хайдахтаах улахан сүтүктэниэхпитин, олох эндирдэрэ эчи ыарахаттарын өйдүү сатыы, массына суол нэкситигэр өрүтэ бырааттырытын кытта тэҥни саныы испитим.

Киһибит санаата көнөн, кэпсээн-ипсээн барда. Хайы-һаһа саас ортотун — 50-нун аһан эрэр киһи, консерваторияра баран, оччуһуа уонча сыл үөрэһэн, өссө уонча сыл үлэлээн, туох да баһаамы айыан-тутоон сөбүн, онук баҕа санаалааһын кэпсээн, соһутаалабыта.

Билигин санаатахха, олох уларыйбатаҕа, бэйэтин олоҕор араас ыарахаттар кыһарыйбатахтара буоллар, чаччы да толоруохтаарын итхэҕэйэбин. Итинник күүстээх санаалаах, олоххо бэринилээх дьон баарыттан олох иннин диэки баран истэрэ.

Уйбаан Афанасьевич билигин уустук олоҕу кытта туруулаһарын быһыгар айар үлэнэн утумнаахтык дьарыктанар. Уус-уран айымыны араас жанрыгар холонор. Айбыт хоһооннорун, үгэлэрин, чабардактарын, инсценировкаларын дьон сэргээн, сөбүлээн, кулууп сценатиттан быспакка, толороллор. Хайа уонна биһиги улууспут биэр талааннаах улахан поэтынын Николай Рыкуновтынын санааларын холбоон, «Оту уота» уонна «Туулук хаара» эдэр суруйааччылар уонна мелодистар түмсүүлэрин олохтоспут үтүөлөөх. Билигин түмсүүлэртэн куорсуһанһынан, хас да биллэр хоһооньуттар, кинигэни тах-

сыбыт ырыанньыктаах мелодистар тахсыталаатылар.

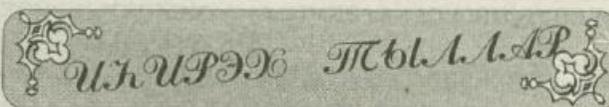
Төрүттэбит оскуолатын 40 сыллаах үлэтэ республикага тарбахха баттанар үчүгэй үлэлээх оскуола ахсааныттан тахсыбат. Оскуолабыттан улууска, республикага, ону аһан, кизн Россияра араас конкурстарга кыттыбыт улахан музыканнар үүнүлэр. Василий Соколов Сибиир биэр улахан куоратын театрыгар конкурстарга кыайталаан, айымнылаахтык музыканынан үлэллэр.

Сорохтор төһө да музыкальной үөрэҕи ылбаталлар, батыспаталлар оскуолаттан ылбыт кэрэҕэ тардыһар иэйилэрэ олохторугар туһалаабытын истиг, сылаас тылларынан ахталлар.

Оскуола юбилейгар түбэһиннэһэн, улуус гимназиятын директора Валерий Николаевич Попов бастаакы выпускниктарыттан биридэстэрэ табаарыстарын кытта музыка оскуолатын учууталларыгар, Уйбаан Афанасьевичка анаан суруйбут истин-иһирэх тылаах ахтыыларын астынамахтана аахпыттаарым.

Биһиги көлүөнэ ыччаты олоххо үтүө музыканан эдгэннэтэн киллэрбит үтүө киһибит Уйбаан Афанасьевич төрүттэспит, үлээспит оскуола 40 сылынан иэйинкуойан туран эвэрдэлибин. Коллектив үлэтэ уураабатын, эн курдук айа-тута, сүүрэ-көтө, үөрэ түбүгүрү сырыттын, кэскиллээх, талааннаах ыччаты итэ, үрдүккэ көтүтэ турдун диэн баҕа санаабын этэбин. Тус бэйээр махталлаах норуотун үтүө санаата ингэн, көрүнгүн сүтэрбэккэ, өйгүн-санааһын тутан, 100 сааскар дьылы тырымныы сырыт, дьэ эргэннэр дьолу-соргуну баһараң, айар үлээр сүгүрүйэбин.

Николай ГУРЬЕВ,
үлэ ветерана
2000 с. сэттиньи,
Нам селота

Күндүтүк саныыр учууталбытын, убаастабыллаах коллегабытын, Намнаағы педучилище преподавателин ПАВЛОВ ФЕДОР ФЕДОРОВИЧ 60 сааһын туолбут үбүлүөйүнэн итиитик-истинник эвэрдэлибит!

Баһарабыт кытаанах доруобуйаны, үлэтитигэр үрдүк ситиһиллэри, элбэх чарылхай үөрэнээччилэри! Айар үлэтитигэр үрдүкү чыпчаалы, тус олоххутугар дьолу!

Бары үчүгэйи кытта НПУ 1992-96 сыһуһа

Убаастыыр күтүөпүтүн, чугас аймахпытын ЛЕОНИД МИХАЙЛОВИЧ КОРНИЛОВИЧ үйэ аһардаах өрөгөйдөөх юбилейынан ис сүрэхпиттэн долгуһан туран эвэрдэлибит!

Эн оҕолоргор, сизинэргэр ылыктаах сүбэн, сылаас сыһаныһыт, итин таптатыһыт, аймахтарың туһугар сылайбакка сыраллаһарың, күүс-көмө буолан көмөлөһөрүң иһин мунгура суох махтанабыт!

Биһиги барыбыт ытыктабылбытыгар уйдараң, өссө да уһун үйэлэһэн, чэгиэн-чэбдик доруобуйаһан оҕолорун, сизинэриң тапталаһарыңан угултанаң, олоҕун доһоруһаң Надежда Николаевнаһын дьоллоохтук-соргулаахтык олоһоргор алгыс тыл үтүөтүн этэбит.

Эвэрдэти кытта: Намтан Барамыһиннар, Корниловтар, Ивановтар, Түбэттэн Григорьевтар

БИЛЭРИИЛЭР РЕКЛАМА

Руководителям администраций, предприятий, организаций и учреждений представить в военный комиссариат форму 27 МУ по бронированию до 25 декабря 2000 г.

ВРИО военного комиссара Намского улуса майор Н. ДЬЯКОНОВ

2000 сүл ахсынны 16 күнүгэр Нам улууһун Көбөкөн иһилиэгэр дьааһыла-саад тэриллибитэ 40 сылын бэлиэтир үбүлүөйүгэр араас сылларга иитилибит оҕолору, үлэлээн ааспыт итгээччилэри, үлэһиттэри истинник эвэрдэлээн туран, бу бырааһынньыкка кэлэн үлэ-үөрэх сылларын ахтан-санаан, ирэ-хоро көпсөтөн, дьааһыла-садпыт кэлэр кэскилин түстэһэн аһаргытыгар ыһырабыт.

Күүтэбит эһигини дьааһыла-садпыт өрөгөйүн күнүгэр алгыс бастыг тылларынан аргыстаһан кэлэргитигэр, истин-иһирэх санаанан күүс-көмө буоларгытыгар.

Тэрийэр комиссия

ЛТЗ-60, Т-25 трактордар атыыланаллар.
Тел. 25-3-75, 25-3-65.

Куплю ВАЗ-06 не ранее 95 г.в. в отличном состоянии в пределах 30 тыс. руб.
Тел. 26-3-30. Спросить Олега.

КЭРИЭСТЭБИЛ

СУЗДАЛОВ ПЕТР ИННОКЕНТЬЕВИЧ

Ахсынны ый 5 күнүгэр биһиги оҕо сааспыт доһоро, биридэ үөрэммит табаарыспыт Суздалов Петр Иннокентьевич уһун ыарахан ыарыһыттан ылдыһан өлбүтэ номкуо сылын туолар.

Петя 1959 сыллаахха муус устар ый 12 күнүгэр Модут нэһилиэгэр Суздаловтар дьэ кэргэттэригэр бастаах оҕонор төрөөбүтэ. Хатын Арыы начальнай оскуолатыгар 2-с кылааска үөрэнэ кэлбитэ. Ийэтэ Варвара Ильинична биһигини үөрэтэ ылбыта. Арата суох оҕо сиэринэн куруутун ийэтигэр көмөлөһө сылдыра. Оҕо эрдэвиттэн сытыраһысынааһа, эйэрэс майгыһынааһа, аһынныһа дууһалааһа. Эт-хаан өттүнэн доруобай, бэйэтин кыһанар буола улааппыта. Иллэн кэмизгэр араас кинигэни умсугуйан, экирэтэн туран ааһара, айылдаҕа сылдыарын наһаа сөбүлүүрө. Олус юмордаах этэ, арыях тыһынан быһааран кэбиһэрэ. Оскуолага үөрэнэр сылларбытыгар спордуһан сөбүлээн дьарыктанара: волейбол, баскетбол, хайыһар күрөхтэһиһиллэригэр өрүүтүн кытта-ра.

Тоһус сыл биллибэккэ, чыгычаах көтөрүнүү түргэниһаастыта. Олус кылаастытын 1976 сыллаахха бүтэр-

биһит. Ити сыл күһүнүгэр Граф Бизергэр СПТУ-га киирон суопшар идэтин ылбыта. 1977 с. ыал буолаат, армияга сулууспалы барбыта. Икки сыл Забайкальска уол оҕо иһин толорон кэлбитэ. Армияттан кэлээт «Хатын Арыы» совхозка суопшарабыта. Үлэлиир сылларыгар дьонго сыһаныһан дьонугар-сэргэттигэр сирдэрбүтэ. Кэргэнэ Александра Ильинична үөрэҕин бүтэрэн, I Хомуустаах участкай балыһаһатыгар терапевт враһынан аһаммытыгар, көһөн барбытара. Биһигини, үөрэммит оҕолорун кытта өлүөр диэри билсэрэ, өрүү истинник саныһара.

Быстар ыарыһытыгар да сыттар, тийдэхпитинэ үөрэ-көтө көрсөөхтүүрэ, биэр ыар тылы ыһыктыбакка, наар үчүгэйи эрэ этэ сытаахтаабыта.

Күндү табаарыспыт Петя, эн ыраас санаан, дьонгор-сэргэҕэр таптатыһыт, куруук мичээрдиһи сылдыар истин мөссүөнүг биһиги сүрэхпитигэр өрүү тыһынаах, өйбүтүгэр-санаабытыгар өрүү баар.

Биридэ үөрэммит табаарыстара, кылаас салайааччыта М.Н. Буришиева

ВИНОКУРОВА УЛЬЯНА ИВАНОВНА

Максим Аммосов аатынан колхозка, кэлин совхозка 40-ча сыл ыһыксытыннан үлэлээн «Бастыҥ ыанньыксыт» аатын ылбыт, «Бочуот знага» орден, хас да мэтээллэр кавалердара үлэ, тыыл ветерана, Аҕа дойду улуу сэриитин кыттыһылааһын оҕдоһото 86 сааһыгар өлөн туораабыта 40-ча хонно.

У.И. Винокурова 1914 сыллаахха Хатын Арыы нэһилиэгэр дьадаҥы кэргэнгэ төрөөбүтэ. Төрөппүттэрэ эрдэ өлөн, тулайах хаалан үөрэммэтэхтэрэ, аймахтарыгар итиллибитэ.

1947 сыллаахха В.Н. Попова (Бочооххо) кэргэн тахсан Хатырыкка көһөн кэлбитэ. Онтон ыла икки харарынан көрбөт буолуор диэри ыанньыксыттаабыта.

Үлэлээбит сылларыгар мэлдьи бастыһанар кэксэлэригэр сылдыбыта, ферма старшайынан, ыччат наставниһынан ком. үлэ ударниһынан.

Хас да ыгырыһа нэһилиэк сэбиэтин депуһата. 1967 с. ССКП кэксэтигэр киирибэтэ. Бастыҥ ыанньыксыты оройуон коммунистара райком чилиэһинэн талбытара. «I кылаастаах сүөһү итиитин маастара» аат иһэрлибитэ.

Ульяна Ивановна киһи

быһытынан сэмэйэ, дьонго-сэргэҕэ сыһыана үчүгэйэ, ураты киһи этэ.

Бэйэттэн оҕото суоҕа. Уоллаах кыһы ону иһиттэра. Сэттэ сизинэммиттэрэ, сэттэ хос сизинэммиттэ.

Хара өлүөр диэри сизинэрин көрөн-истэн, кинилэр тустара дьон оһорон бу орто дойдуттан ааттанаахтаата.

Кини эйэрэс-сайаһа үтүө майгыта, сырдык ыра-та оҕолоругар, сизинэригэр мэлдьи үтүө холобуру, өйдөбүл буола туруо.

Николай СИВЦЕВ,
ветераннар
сэбиэтигэр
председател.
Хатырык

РЕДАКТОР В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура, иллюстрация уонна реклама (секретариат) — 21496; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; редакционной издательской система — 21141

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, Нам улууһун дьаһалтата, редакция коллектива. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын туһунуу контуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетин СР региональной управлениитыгар регистрациаламмыт нүмэрэ — Я 0085.
Сурукка ааксытын-суолугун, үлэтитин, дьэригэр аадырыһын чопчу ыйың.
Автор этэр хаһыат санаатыннын мэлдьи биэр буолбат.
«ЭГСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам с., Октябрьскай ул. 1.
E-mail: editor62@sakha.ru

Талыһына уонна таңгыһына «Эгсиэли» хаһыат редакционной-издательской систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга «Сахаполиграфиздат» НИПК бэчээттэнэ, Орджоникидзе ул. 38. Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лис.
Индекс — 54889. Тираһа — 2226
Бэчээккэ илии баттанна — 12:00 ч. 4.12.2000
Сахааһын №-рэ — 142